

ՀԱՆԳԻՍՏ
ԳԵՐԱԾՆՈՐՀ Տ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԱՐԲԱՀԱՄՅԱՆԻ
(1906—1972)

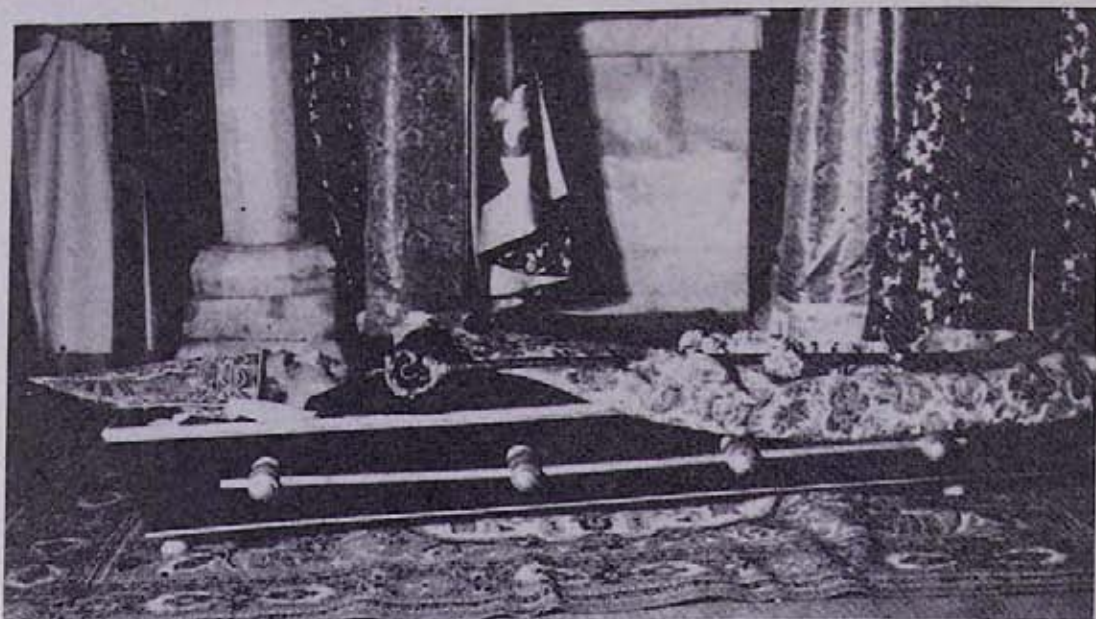
Հունվարի լույս 4-ի գիշերը, ժամը 2-ին, ս. Էջմիածնում, իր բնակարանում, 85 տարեկան հասակում, արյան զեղումի հետևանքով վախճանվեց Մայր տաճարի լուսարարապետ տ. Հայկազուն արքեպ. Արրահամյանը:

Հայոց Հայրապետը, Մայր Աթոռ ս. Էջմիածինն ու Հայաստանյայց եկեղեցին մեծ կորուստ կրեցին:

Մեր եկեղեցական-ազգային կյանքից վաղաժամ հեռացավ հոգևոր ու բարոյական արժանիքներով հարուստ և օժտված բարի

ու հայրենասեր մի հոգևորական, որն իր ամբողջ գիտակցական կյանքը առանց մնացորդի նվիրել էր Հայաստանյայց եկեղեցու

Պատանի Հայկը 1918 թվականին ծնողների հետ գաղթում է Սալմաստի վրայով դեպի Պարսկաստան՝ տարագրության ար-

Դագաղի մեջ

հոգևոր սպասավորության նվիրական գործին:

Համգուցյալ տ. Հայկազուն արքեպ. Աբրահամյանը, ավագանի անունով Հայկ, ծընվել է 1906 թվականի մայիսի 16-ին Վանում, բերդակցի հայ հավատավոր գյուղացու ընտանեկան հարկի տակ:

1915 թվականի ապրիլի վերջին, Վանի հերոսական ինքնապաշտպանությունից հետո, պատանի Հայկը իր համաքաղաքացիների հետ գաղթում է իր ծննդավայրից և բազմահազար վասպուրականցիների հետ հասնում Ղամարլու (այժմ՝ արտաշատ), ուր երեք տարի հաճախում է գաղթականաց վարժարանը և ապա հաստատվում Երևանում, ծնողների հետ:

1917 թվականի կեսերին վասպուրականցի գաղթականների մի մեծ խմբի հետ վերադառնում է Վան և հազիվ տուն-տեղ դարձած, նոր արհավիրքներ են հասնում և նոր դժբախտության և ողբերգության դուռ է բացվում Վասպուրական աշխարհի պատվական հայ ժողովրդի համար:

Գաղթականի ցուպը ձեռքին անտուն ու տնավեր է լինում ողջ Վասպուրականը. «Լուծ մի արցունք առ իմ այրած հայրենիք»:

յունոտ ճանապարհի վրա կորցնելով ծնողներին ու հարազատներին:

1920 թվականին, որրության կրակե շապիկը հագած, ընկնում է Բաղդադ և ընդունվում Հայկական քարեգործական ընդհանուր միության Նահր Օմարի հայկական որբանոցը՝ նույն ողբերգական տխուր ճակատագրին ենթարկված իր համաքաղաքացի ընտանիքների՝ տ. Սիոն, տ. Զգոն, տ. Սեբրովքե, տ. Եղիշե, տ. Հայրիկ սրբազանների հետ:

1922 թվականին պատանի Հայկը փոխադրվում է իր ընկերների հետ Երուսաղեմ՝ Արարատյան որբանոցը և 1928 թվականին ընդունվում ս. Հակոբյանց վանքի Ժառանգավորաց վարժարանը, որը նոր էր բացվել տ. Եղիշե պատրիարք Դուրյանի օրով:

1927 թվականին, վարժարանի քառամյա ընթացքը հաջողությամբ ավարտելով, նույն տարում սարկավազ է ձեռնադրվում Դուրյան պատրիարքից և, 1930 թվականին ավարտելով ընծայարանի եռամյա աստվածաբանական դասընթացը, կուսակրոն քահանա է ձեռնադրվում տ. Մեսրոպ եպս. Նշանյանից՝ վերանվանվելով տ. Հայկազուն արեղա:

Այնուհետև, 1930—1957 թվականներին,

ծրաչան հոգևորականի առաջ բացվում է ս. Հակոբյանց պատմական վանքում կրթական-վանական, վարչական-հովվական ծառայության լայն ասպարեզ:

1930—1941 թվականներին ձեռնհասորեն վարում է Յաֆայի հայոց ս. Նիկողոս վանքի և հայ գաղտնի տեսչությունը:

1941 թվականին վերադառնալով վանք, վարում է պատասխանատու տեսչական պաշտոններ՝ անդամակցվելով նաև վանական-վարչական վերին Մարմնին՝ Տնօրեն խորհրդին:

1954 թվականի մայիսին, իբրև Երուսաղեմի հայոց պատրիարքության ներկայացուցիչ, գալիս է մայր հայրենիք՝ մասնակցելու լուսահոգի Տ. Գևորգ Զ Ամենայն Հայոց Հայրապետի թաղման արարողությանը:

1955 թվականի հոկտեմբերին Մայր Աթոռում մասնակցում է Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրությանը՝ որպես Երուսաղեմի հայոց պատրիարքության և Պաղեստինի հայության պատգամավոր:

Տ. Հայկազուն վարդապետը նույն թվականի հոկտեմբերի 6-ին ս. Էջմիածնում եպիսկոպոս է ձեռնադրվում նորընտիր Հայոց Հայրապետից:

1957 թվականի հոկտեմբերին տ. Հայկազուն արքագանը, ընդառաջելով Հայոց Հայրապետի հրավերին, ընդմիջտ վերադառնում է ս. Էջմիածին և ստանձնում նախ հոգևոր և մարմնական վերատեսչությունը, ապա Մայր տաճարի լուսարարապետությունն ու Գերագույն հոգևոր խորհրդի ատենապետությունը՝ մինչև իր մահը՝ 1972 թվականի հունվարի 4-ը:

Հունվարի 4-ին, երեքշաբթի օրը, ժամը 16-ին, հանգուցյալ արքագանի մարմինը եկեղեցական թափորով լուսարարապետականից փոխադրվում է Մայր տաճար և դրվում Իջման ս. սեղանի առաջ, ուր և կատարվում է հոգեհանգստյան արարողություն:

Հանգուցյալ արքագանի մարմինը Մայր տաճարում մնում է մինչև հունվարի 5-ը, չորեքշաբթի, ժամը 11-ը, երբ եկեղեցական թափորով փոխադրվում է ս. Գայանեի վանք:

Հունվարի 7-ին, ուրբաթ, մեռելոցի օրը, ս. Գայանեի վանքում, Հայոց Հայրապետի նախագահությամբ, հանդիսավորությամբ կատարվում է տ. Հայկազուն արքեպ. Արարամյանի վերջին օծման և թաղման կարգը:

Հոգեհանգստյան ս. պատարագը մատուցում է և վերջին օծման կարգը կատարում Աղբյուրների թեմի հայոց առաջնորդ և Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ տ. Հուսիկ եպ. Սանթրոյանը:

Հոգեհանգստյան սուրբ պատարագի երգեցողությունը կատարում է Մայր տաճարի քառաձայն երգչախումբը՝ խմբավար Խորեն Մելիքանչյանի ղեկավարությամբ:

Ս. տաճարը լիքն է սգակիր բազմությամբ: Հանգուցյալ արքագանը վերջին արտառույ «Ողջուն»-ն է տալիս իր եկեղեցուն, իր ժողովրդին, «Ողջո՛ւն քեզ, սուրբ եկեղեցի, ողջո՛ւն քեզ, սեղան արքայեան... Դասք քահանայութեան... Ողջո՛ւն ձեզ, մանկունք եկեղեցոյ և համօրէն ժողովրդականք... Ես ճանապարհորդեցի առ Քրիստոս յոյսն ամենեցուն»:

Հայոց Հայրապետը տխուր ու վշտի տակ ընկնված առաջնորդվում է ս. Սեղան՝ Իր դամբանականը խոսելու: «Եղիցի նա որպէս Ծառ որ տնկեալ է ի գնացս ջուրց» (Մատթ. Ա. 8) բնաբանով, Հայոց Հայրապետը իր քովանդակալից և արտառույ դամբանականի մեջ խոսում է տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի մահով Մայր Աթոռի, Իր և հայ եկեղեցու կրած մեծ կորստի մասին և ապա վեր հանում հանգուցյալ արքագանի ծառայությունները Երուսաղեմում և մանավանդ ս. Էջմիածնում, 1957—1972 թվականներին, որպես Իր անմիջական գործակցի, Մայր տաճարի լուսարարապետի և Գերագույն հոգևոր խորհրդի ատենապետի հավատալիք, բարի ու ազնիվ և հայրենասեր հոգեվորականի:

Հայոց Հայրապետի դամբանականը ընդհատվում էր հաճախ արցունքներով:

Հավարտ ս. պատարագի Վրաստանի հայոց թեմի առաջնորդ և Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամ տ. Կոմիտաս եպ. Տեր-Ստեփանյանի նախագահությամբ կատարվում է հանգուցյալ տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի թաղման կարգը:

Հանգուցյալ արքագանի մարմինը ամփոփվում է ս. Գայանեի վանքում՝ միաբանական գերեզմանատանը:

Հանգուցյալ արքագանի վրա հուզումնային դամբանական է խոսում «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիր Արթուր Հատիտյանը, որը 1929 թվականից Երուսաղեմի հայոց և ապա Մայր Աթոռում տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի հետ կապվել էր 43 տարիների անամպ բարեկամությամբ ու պողառատ գործակցությամբ:

Դամբանական է խոսում նաև Երևանի հայ ալեւտարական համայնքի կողմից վերապատվելի Սարգիս Կոնստյանը:

Հանգուցյալ տ. Հայկազուն արքեպ. Արարամյանի հիշատակին կատարված հոգեհանգստյան սուրբ պատարագին և վերջին օծման ու թաղման կարգի կատարմանը ներկա է լինում ՀՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի

նախագահի տեղակալ Սուրեն Հովհաննիսյանը:

Թաղման արարողությունից հետո Վեհափառ Հայրապետը Վեհարանում ընդունում է Գերագույն հոգևոր խորհրդի, Մայր Աթոռի միաբանության, պաշտոնեության, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմի և տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի հայրենարանի հարազատների՝ Արամ և Պերճուհի Դավթյան ընտանիքի անդամների ցավակցությունները:

Ժամը 15.30-ին վանական սեղանատանը, տ. Կոմիտաս սրբազանի նախագահությամբ, տրվում է հոգեճաշ, ուր հանգուցյալ տ. Հայկազուն սրբազանի հիշատակը մի անգամ ևս ոգեկոչում են տ. Կոմիտաս եպիսկոպոսը, տ. Հովհաննես քնն. Մարությանը, հանուն Գերագույն հոգևոր խորհրդի՝ Սարգիս Մելիքեթյանը, հոգևոր ճեմարանի դասախոսներ Գրիգոր Գյուլյանն ու Սամվել Անթոնյանը:

Վերջում, օրվա տխուր արարողությունները եզրափակելուց հետո, տ. Կոմիտաս սրբազանը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր ներկաներին, որ հարգեցին հանգուցյալ սրբազանի հիշատակը՝ եկան բաժանելու Մայր Աթոռի վիշտն ու մեծ կորուստը:

Տ. Կոմիտաս սրբազանը բարեմաղթություններ է կատարում Հայոց Հայրապետի

կենաց արևշատության և Մայր Աթոռի անսասանության և պայծառության համար:

Տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի մահվան տխուր առիթով, հանուն Վեհափառ Հայրապետի, ցավակցական հեռագրեր են ստացվում, խորունկ վշտով և մխիթարության եղբայրական ջերմ զգացմունքներով, Անթիլիասի Մեծի Տանն Կիլիկիո Տ. Խորեն Ա կաթողիկոսից, Երուսաղեմի հայոց տ. Եղիշե պատրիարքից, Կ. Պոլսի հայոց տ. Շնորհք պատրիարքից, թեմակալ բոլոր առաջնորդներից, հովվություններից, ազգային-եկեղեցական մարմիններից, ինչպես նաև քույր եկեղեցիներից և այլ բազում անձնավորություններից:

Հայոց Հայրապետի անունով ցավակցական հեռագրեր էին ուղարկել նաև ՀՍՍՀ Միմիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Ս. Գաւաթյանը, Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի նախագահ Վ. Համազասպյանը, Խաղաղության պաշտպանության հանրապետական կոմիտեի նախագահ Գրիգոր Տեր-Գրիգորյանը, ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի տնօրեն պրոֆ. Լ. Խաչիկյանը և բազում այլ անձնավորություններ:

Խոնկ ու աղոթք տ. Հայկազուն արքեպիսկոպոսի նվիրական հիշատակին:

